

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Sosiaalihuollon palveluiden myöntämisestä asiakkaalle on tehtävä hallinnollinen päätös, johon on liitetty oikaisuvaatimus. Esitysluonnoksessa lasku rinnastuu tasamaksuissa päätökseen. Oikaisuvaatimuksen liittäminen tältä osin myös jokaiseen laskuun ei siten olisi tarkoituksenmukaista.

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

Ei kommentoitavaa

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

On suotavaa periä maksu käyttämättä jätetyistä palveluista, sisältäen ehdotuksessa mainitut palvelut. Tällöin myös potilaat huolehtivat annetuista / ennalta sovituista palveluista ottamalla vastuuta omasta hoidostaan. Käyttämättömistä palveluista tulee turhia kustannuksia. Samalla se mahdollistaa suunnitellun mukaisen käytön toteutumisen.

Sääntelyn laajentuminen koskemaan sosiaali- ja terveyspalvelujen lyhytaikaisen hoidon hoito- ja asumispalvelupaikkoja on perusteltu. Maksun periminen edellyttää, että varauksen yhteydessä asiakkaalle on ilmoitettu mahdollisuudesta periä ko. maksu ja asiakkaalle on annettava oma-aloitteisesti mahdollisuus selvittää syy palvelun käyttämättä ja peruuttamatta jättämiseen. Ikäihmisen palveluissa palvelun käyttäjät ovat useasti monisairaita ja he eivät kykene hoitamaan asioitaan. Oma-aloitteisuuden vaatimus ei siten ole mahdollista toteutua kaikkien kohdalla.

5 § Maksuttomat terveyspalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Kohdassa esitetyt maksuttomat terveyspalvelut vaikeuttavat terveydenhuollon toimintaa julkisella sektorilla ja vaikeuttavat kuntien ja kuntayhtymien taloutta. Tämän vuoksi on perusteltua periä

terveyspalvelumaksuja yli 18-vuotiailta, lukuun ottamatta tartuntatauteja ja mielenterveyspalveluiden asiakkaita

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Maksukatton toteuttaminen esityksen mukaan on perusteltua, mikäli maksut kohdassa 5 § toteutuvat edellä mainittujen asioiden osalta.

Sosiaalihuoltolain mukainen lyhytaikaisen laitospalvelun maksu kerryttää maksukattoa kuten ennenkin. Sosiaalihuoltolain mukainen laitospalvelu hoitomuotona on vähenemässä ja lyhytaikaishoito on siirtynyt toteutettavaksi tehostetussa palveluasumisessa. Sosiaalihuoltolain mukaisissa tehostetun palveluasumisen yksiköissä toteutettu lyhytaikaishoito tulee ottaa mukana maksukattoon samoin periaattein kuin laitoshoido. Maksumuutoksen kustannusvaikutus kunnille tulee huomioida.

Maksukattoa kerryttäisi tilapäinen kotisairaanhoido, mutta kotihoitoon sisältyvä osuus kotisairaanhoidosta ei sisälly. Kotiin vietävä palvelu myös tilapäisen palvelun osalta on kokonaisuus, josta ei voi erottaa kotisairaanhoidoa erilleen. Siten maksukatton kertyminen on haaste niin palveluntuottajan toiminnassa kuin asiakkaan omassa maksukatton kertymisen seurannassa.

Tilapäisen kotisairaanhoidon käynnit aiheuttavat lisäkustannuksia kunnille. Kotihoitoon kuuluu sekä kotipalvelu että kotisairaanhoido. Toiminnalla pystytään korvaamaan terveyskeskusten palveluita. Tämä on säästänyt terveydenhuollon palveluita, mutta siirtää kustannukset kotiin annettavien palveluiden järjestäjille. Tavoitteena on lisätä kotiin annettavia palveluita niiden asiakkaiden osalta, jotka eivät oman toimintakykynsä mukaan pysty käyttämään kodin ulkopuolisia palveluita. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni asiakas käyttää kodinulkopuolisia palveluita.

Kotihoidon asiakkaat ovat monisairaita, jotka pääosin tarvitsevat sekä perushoivaa ja huolenpitoa sekä kotisairaanhoidoa. Kotihoidon maksut sisältävät sekä perushoidon sekä kotisairaanhoidon käynnit. Tämän vuoksi yksittäiset kotisairaanhoidon maksut eivät nosta asiakkaan kotihoidon maksuja kokonaisuudessaan.

7 b § Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär

Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen tai laitoshoidon osalta esitetty kolmen kuukauden määräaika vastaa nykyistä käytäntöä ja on edelleen tarkoituksenmukainen.

Kotiin annettavien palvelujen osalta esitetty pitkäaikaisuuden määritelmä (asiakas saa palvelua vähintään kerran viikossa pitkäaikaiseen tai jatkuvaan palveluntarpeeseen ja palvelun on jatkunut tai tulee jatkumaan kaksi kuukautta) on tarkoituksenmukainen.

7 c § Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen maksun ottaminen mukaan lakiin yhdenmukaistaa asiakkaalta perittävän maksun laitospalvelun maksuun.

Tehostetun palveluasumisen maksun muuttaminen vastaamaan laitoshoidon maksua muuttaa kunnan perimää maksukäytäntöä. Jatkossa tehostettu asumispalvelun maksu pitää sisällään vastaavat palvelut kuin laitospalvelu, tukipalveluista ei voi asiakkaalta maksua periä. Asiakkaalle jäävällä käyttövaralla asiakas maksaa omat pienehköt hankintansa.

Esitetty muutos sekä vähentää kunnan asiakasmaksutuottoja sekä lisää toimintakustannuksia. Tämä kustannusvaikutus tulee ottaa valmistelussa huomioon.

10 b § Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

Ei kommentoitavaa

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Tuloina edelleen hyvä ottaa huomioon eläkkeen saavan hoitotuki. Rintamalisän ja ylimääräisen rintamalisän yhdenmukaisuus maksun määräytymisessä on perusteltu.

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård

Vähennyksenä otetaan huomioon 10 c § mainittujen oman asunnon kustannusten lisäksi myös tehostetun palveluasumisen kohtuulliset asumiskustannukset. Onko tarkoituksenmukaista tukea asiakasmaksulla sekä oman asunnon kustannuksia että tehostetun palveluasumisen asumiskustannuksia?

Esityksen mukaan vähennyksenä otetaan huomioon asiakkaan terveydenhuollon ammattihenkilön määräyksellä hankitut lääkkeet, kliiniset ravintovalmisteet ja perusvoiteet, joihin on oikeus saada sairaskorvauslainmukaista korvausta. Esityksen mukaan lääkekulut huomioidaan enintään sairaskorvauslain 5 luvun 8 §:ssä tarkoitetun vuosiomavastuun suuruisena. Tältä esitys on tarkoituksen mukainen. Esityksen mukaan em. lisäksi vähennyksenä tulee ottaa huomioon

hakemuksen perusteella muut lääkkeet, kliiniset ravintovalmisteet ja perusvoiteet. Näiden huomioiminen vähentää kunnan perimien asiakasmaksujen osuutta.

10 e § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Kotihoidon asiakasmaksujen palvelutunnit kuukaudessa taulukossa % muuttuvat tunneittain. Tämä aiheuttaa paljon lisätyötä palvelu- ja maksupäätösten myöntämiseen. Pitkäaikaisten asiakkaiden palveluiden myöntämisessä ja palvelujen tarpeessa on kuukaudenkin aikana paljon vaihtuvuutta. Jo pienikin lisäapu vaikuttaisi asiakkaan kotihoidon asiakasmaksuihin. Nykyiset asiakastietojärjestelmät päätösprosesseineen eivät tue tällaista kuukausittain tapahtuvaa palvelupäätös- ja asiakasmaksujen muutosten toteuttamista. Tunneittain vaihtuva maksutaulukko lisää hallinnollista työtä, joten suotavaa olisi tarkastella sen tarkoituksenmukaisuutta suhteessa panoksiin ja tuloksiin.

Esitetty muutos vähentää kunnan perimiä asiakasmaksuja.

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Ei kommentoitavaa

10 g § *Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Ei kommentoitavaa

10 h § *Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice*

Ei kommentoitavaa

10 i § *Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog*

Ei kommentoitavaa

10 j § *Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift*

Ei kommentoitavaa

10 k § *Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften*

Ei kommentoitavaa

11 § *Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift*

Mahdollistaako ehdotus toteuttaa perusoikeuksien mukaisesti maksujen alentamista tai perimättä jättämistä kunnasta riippumatta vai asettaako eri kuntalaiset eriarvoiseen asemaan?

Esityksen mukaan asiakkaan maksujen määräytymisen yhteydessä tulee arvioida mahdollista maksujen alentamista. Maksujen alentaminen on ensisijainen suhteessa viimesijaiseen toimeentulotukeen. Asiakkaan maksukyvyyn arvioiminen suhteessa maksuun on hallintolain mukainen toimenpide, josta tulee antaa valituskelpoinen päätös.

Esityksessä tulee selventää miten toimitaan erityistapauksissa, kun asiakkaan toimeentulon edellytykset vaarantuvat muista kuin asiakasmaksuihin liittyvistä syistä. Siltä osin vastaava sääntely kuin toimeentulotuessa tulisi sisällyttää myös luonnokseen.

Miten asiakkaan varallisuus otetaan huomioon maksuja määriteltäessä? Esityksessä erikseen mainittuna huomioidaan vain metsätulojen laskennallinen osuus. Siltä osin metsävarallisuus on erilaisessa asemassa kuin muu varallisuus.

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

Ehdotuksessa mainitut toimenpiteet nostavat kuluja kunnissa ja kuntayhtymissä.

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

Soveltamisalan laajentaminen tehostettuun palveluasumiseen ja laitospalveluun on perusteltu.

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

Ei kommentoitavaa.

15 § Muutoksenhaku / Ändringsökande

Lain voimaantulo 1.1.2021 ei ole realistinen. Esityksen kustannusvaikutusten arviointi on vaikea vuoden 2021 suunnittelun jo ollessa käynnissä. Lain muutokseen liittyvä koulutus, ohjeet ja asiakastietojärjestelmien muutos vie aikaa. Tämän vuoksi käytännön toteutus ei ole mahdollista toteuttaa suunnitellulla aikataululla.

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

Lain voimaantulo 1.1.2021 ei ole realistinen. Esityksen kustannusvaikutusten arviointi on vaikea vuoden 2021 suunnittelun jo ollessa käynnissä. Lain muutokseen liittyvä koulutus, ohjeet ja asiakastietojärjestelmien muutos vie aikaa. Tämän vuoksi käytännön toteutus ei ole mahdollista toteuttaa suunnitellulla aikataululla.

Myllylä Anja

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä - lausunnon antaja Forssan seudun
hyvinvointikuntayhtymän yhtymähallitus (30.3.2020 § 40)